

TÜRKLERDE MÜZİKLE TEDAVİ MERKEZLERİNİN GÜNÜMÜZ TEMSİLCİSİ: TÜRK MUSİKİSİNİ ARAŞTIRMA VE TANITMA GRUBU

REPRESENTATIVE OF MUSIC THERAPY CENTESER IN TURKISH
CULTURE: TURKISH MUSIC RESEARCH AND PROMOTION GROUP

Saide SEZEN*-Ümit Kubilay CAN**

ÖZ: TÛMATA (Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma) grubu Türklerde müzikle tedavi geleneğinin temsilcilerinden biridir. Geleneksel tedavi yöntemi ve müziği bir araya getiren bir anlayışı benimsemiştir. 1976 yılında Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma Grubu olarak kurulan bu grubun amacı müziğin tedavi amaçlı kullanılması ve eski Türklerde 6000 yıllık bir geçmişe sahip olan bu kültürü yaşatmaktır. Repertuar, icra şekilleri, danslar, kıyafetler ve buna benzer modern tıpta yeniden keşfedilen müzik terapinin uygulama malzemeleri TÛMATA grubunun faaliyet konuları içindedir. TÛMATA grubunun bu çalışmalar içinde yaptığı Baksı Dansı, Arşetipikal Hareketler, İmaj Terapi, Makam Müziği ile Reseptif Terapi ve Pentatonik Müzik ile Reseptif Terapi uygulamalarıdır. Bu çalışmada TÛMATA grubunun faaliyet ve çalışmaları ile ilgili yaptıkları çalışmaların kuruluşundan bugüne derinlemesine incelenmesi amaçlanmaktadır. Durumun tespit edilmesinde TÛMATA grubu kurum yöneticisinin görüşüne ihtiyaç duyulmuştur. Nitel yaklaşımla yürütülen çalışmada derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. 12 adet açık uçlu sorunun olduğu bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler neticesinde; TÛMATA grubunun Türk halkının kültür mirasını keşfetmeye ve korumaya çalıştığı, Dr. Güvenç'in modern tıp ile Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisinin uyumuna odaklandığı çalışmalar gerçekleştirdiği, kurum bünyesinde çalışan eğitmenlerin farklı meslek gruplarında uzmanlığı olan kişilerden oluştuğu, eğitim ve tedavilerde, insan sesinin ve geleneksel Türk çalgılarının ağırlıklı olarak kullanıldığı, danışanların başvuru nedenlerinin ağırlıklı olarak stres, kronik ağrı ve duygusal problemleri olduğu, danışanlara verilen terapinin etkisinin ölçülmesinde bir takım cihazların kullanıldığı, danışanların terapi sonrası geri dönütlerinde esenlik duygusuna bağlı olarak rahatladıkları ve öz farkındalıklarının değiştiği, eğitimcilerin uzmanlık alanı ne ise ona göre uygulamalar yapıldığı ve bu uygulamalardan bir bilgi veri tabanı oluşturulduğu, TÛMATA grubunun yaptığı çalışmalar ile artık uluslararası düzeyde de tanındığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk İslam Medeniyetinde Müzikle Tedavi, Müzik Tedavi Yerleri, TÛMATA, Müzikle Tedavi, Müzik.

ABSTRACT: TÛMATA (Turkish Music Research and Promotion) group is one of the representatives of the Turkish tradition of musical treatment. He has adopted an approach that

* Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalgı Eğitim Anabilim Dalı Türk Müziği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi/Sakarya-saidesezen@gmail.com (Orcid: 0000-0001-5838-5546)

** Doç. Dr.- Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü/Kocaeli-kubican_gitar@hotmail.com (Orcid: 0000-0001-9197-2240)

This article was checked by Turnitin.

combines traditional treatment methods and music. Founded in 1976 as the Turkish Music Research and Promotion Group, the aim of this group is to keep this culture alive today, as it is known that music was used for therapeutic purposes in ancient Turks with a history of 6000 years. With the TMATA group, the repertoire, performance styles, dances, costumes and similar application materials of music therapy, which have been rediscovered in modern medicine, which are the continuation of our deep roots, are within the scope of our activities. The TMATA group's practices include Baksı Dance, Archetypal Movements, Image Therapy, Receptive Therapy with Makam Music and Receptive Therapy with Pentatonic Music. In this study, it is aimed to examine in depth the activities and studies of the TMATA group since its establishment. The opinion of the TMATA group institutional manager was needed to determine the situation. In this qualitative study, in-depth interview technique was used. An interview form with 12 open-ended questions was prepared. As a result of the data obtained from the interviews; TMATA group tries to discover and preserve the cultural heritage of the Turkish people, Dr. Güvenç conducts studies focusing on the harmony between modern medicine and Ancient Eastern Music and Movement Therapy, the trainers working within the institution consist of people with expertise in different professional groups. Güvenç focuses on the harmony of modern medicine with Ancient Eastern Music and Movement Therapy, the trainers working within the institution consist of people with expertise in different professional groups, the human voice and traditional Turkish instruments are predominantly used in training and treatments, the reasons for the application of the clients are mainly stress, chronic pain and emotional problems, It was concluded that a number of devices were used to measure the effect of the therapy given to the clients, that the clients relaxed and their self-awareness changed depending on the sense of well-being in their feedback after the therapy, that practices were carried out according to the field of expertise of the trainers and an information database was created from these practices, and that the TMATA group is now internationally recognized with its work.

Keywords: Music Therapy in Turkish Islamic Civilization, Music Therapy Centers, TMATA (Turkish Music Research and Promotion), Music Therapy, Music.

Giriş

Türk İslam Medeniyetlerinde tıp konusunda birçok ilerleme gerekleşmiştir. İnsan fizyolojisi ve beden sağlığı hakkında yapılan çalışmalar insan psikolojisi üzerinde de yapılmaya başlamıştır. Uygulanan tedavi yöntemlerinden biri de müzik ile tedavi şeklinde kendini göstermiştir. Tarihin her döneminde İslam Medeniyetleri müzik ile ilgilenmişler ve müziğin ilahi bir güç olduğu bu nedenle iyileştirici bir özelliğinin bulunduğunu düşünmüşlerdir. Kurumsal anlamda tımarhane, şifahane gibi isimlerle anılmışlardır. İsimleri değişse de işlevleri aynı temelde buluşmuştur. Köklü bir yapıya sahip olan bu kurumlar zamanla önemini yitirmeye başlamıştır. Yakın dönemde bu konunun önemine değinen ve Türkiye'de müzikle tedavi alanında klinik psikoloji doktorasını tamamlayarak bu alanda yetişen ilk uzmanlardan biri olan Rahmi Oruç Güvenç, 1976 yılında Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma (TMATA) grubunu kurmuştur. Türkiye'de Müzik terapi konusuna günden güne ilgi artmaktadır. Bundan dolayı Türk İslam medeniyetinde müzikle tedavinin dnden bugüne durumunun anlaşılması güncel temsilcilerinden olan TMATA grubunun kuruluşu, amacı, faaliyetleri hakkında bilgi toplanması ile mümkün olabilir.

Bir kültür ürünü olarak müzik, içinde bulunduğu toplumun mutluluk, keder, acı, sevinç gibi pek çok kültürel birikiminin de dışa yansımasıdır. Bu

nedenle müzikle tedavi yöntemlerini bu yöntemlerde tercih edilecek müzik türlerini bu toplumun kültürel yapısını da dikkate alarak belirlemek gerekir (Sezer, 2019: 6). Her coğrafya farklı bir kültürü içermekte ve bunlardan etkilenmektedir. Türk coğrafyası da sahip olduğu kültürlerden etkilenmiş ve dönemsel olarak farklılıklar göstermiştir. Sezer (2019), Türklerin müzikle tedavi uygulamalarını 3 dönem olarak ele almaktadır. İlki Orta Asya Türklerinde müzikle tedavi, ikincisi İslam ile tanıştıktan sonraki dönem ve son olarak da Selçuklu ve Osmanlı Döneminde müzikle tedavi şeklindedir.

Orta Asya Türklerinde müzikle tedavinin var olduğu yapılan çalışmalar ve arkeolojik kazılar ile bilinmektedir. Şamanizm inancına sahip bu insanlar değişik müzik aletleri ile insanları tedavi ederken aynı zamanda kötü olan ruhlardan da koruduğuna inanmışlardır (Somakçı, 2003: 133). Türklerin İslamiyete girmesiyle birlikte müzik kültürlerindeki en temel değişim müzik sisteminde olmuştur. Pentatonik ve Heptatonik ses sistemlerinin ardından makamsal müzik ile tanışmışlardır. İslam medeniyetinde özellikle tasavvuf noktasında sufi olarak bilinen kişilerin müziği olgunlaşmayı sağlayan bir araç olarak görmesi önemli bir detaydır (Ak, 2013; Çoban, 2020). Selçuklu ve Osmanlı Dönemi toplumun bilimde ve kültürde de tarihe geçecek düşünürlerin yetiştiği bir dönemdir. Selçuklu ve Osmanlı dönemi ünlü düşünürlerinden olan ve aynı zamanda makam musikisi hakkında eserleri bulunan Ebubekir Razi, İbni Sina ve Farabi müzikle tedaviyi sistematik bir hale dönüştürmeye katkı sağlamışlardır. Bu amaçla bu dönemde yapılan en önemli çalışmalar akıl hastalarını tedavi etmek için yapılan hastaneler, darüşşifalardır. Buralarda akıl hastalarına müzikle tedavi uygulanmaya başlanmıştır.

Selçuklu Darüşşifaları

Nureddin Hastanesi; Selçuklu hükümdarı Dukak tarafından Şam'da yaptırılan hastane daha sonraları kullanılamaz haldeyken Şam'ı ele geçiren Türk Atabeyi Nureddin Zengi tarafından onarılarak kullanılmaya başlanmıştır (Ak, 2013: 166). Türklerin ilk tıp fakültesi olarak bilinen bu hastanede akıl hastalarına ayrılan özel odalar mevcuttur ve bu odalarda hastalara müzik dinletilerek tedavi yapıldığı bilinmektedir (Gençel, 2006: 700).

Kayseri Gevher Nesibe Tıp Medresesi; Anadolu Selçuklularının darüşşifa ve bir tıp medresesi olarak inşa edilen ilk sağlık kuruluşu olan Kayseri Gevher Nesibe Tıp Medresesi (Giray, 2008: 45), Türklerde akıl hastalarının ilk kez müzik eşliğinde tedavisinin Selçuklular devrinde, mimari yapı da dikkate alındığında Kayseri Gevher Nesibe Bimarhanesinde başlatıldığı (Bayraktar, 1998; akt. Sezer, 2009: 20) bilinmektedir.

Bu dönemin bir diğer Müzikle tedavi merkezi ise Divriği Ulu Camidir. Bu yapı 1228-1243 tarihlerinde Mengücekli Beyi olan Ahmet Şah tarafından, Darüşşifası ise sonrasında bitişik olarak Erzincan Mengücekli Beyi olan Fahreddin Behram Şah'ın kızı ve Ahmet Şah'ın eşi Melike Turan Melek tarafından yaptırılmıştır (Yetkin, 1965; akt. Özkul, 2020: 58). Divriği Ulu

Cami ve Darüşşifası Anadolu'da müzikle tedavi merkezi olarak geçmektedir. UNESCO'nun koruma listesinde Dünya Kültür Mirasına 1985 yılında eklenmiştir (Çoban, 2020: 46).

Amasya Darüşşifası ise Anadolu Selçukluları dönemindeki bir diğer darüşşifadır. Bu darüşşifayı diğer darüşşifalardan ayıran en önemli özelliği akıl hastalarını müzik dinleterek ve su sesi ile iyileştirmeyi uygulayan ilk hastane olmasıdır. Bir yandan hastalara tedavi uygulanırken bir yandan da öğrenci yetiştirilmesi ile günümüz tıp fakültelerine benzemektedir (Giray, 2008: 46). Bu nedenle burada çok önemli hekimler yetiştirilmiştir.

Osmanlı Darüşşifaları

Bursa Yıldırım Beyazıd Darüşşifası; Osmanlı döneminin kurulan ilk hastanesi Bursa'da Yıldırım Beyazıd tarafından dört yılda tamamlanmış ve 1399 yılında da hizmete açılmıştır (Altınöçek, 1998; akt. Çavlu, 2019: 19). Dönemin en ünlü doktoru olan Şemseddin Sağır burada görevlendirilmiştir. Ayrıca o dönemde Sadrazam Çandarlı İbrahim Paşa'nın da burada tedavi göreyerek sağlığına kavuştuğu bilinmektedir. Burası 1855 yılında depremde hasar görmüştür (Karahan, 2006: 30).

Fatih Darüşşifası; Osmanlı döneminin bir diğer darüşşifası olan Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesinden sonra kendi adında yaptırdığı ve 1470 yılında da faaliyete geçen bir darüşşifadır (Giray, 2008: 42). Evliya Çelebi Seyahatnamesinde burada günümüzün Dekanı olarak bilinen 'Dersiam-ı Hekim Başısı'nın bulunduğunu ayrıca hastaların müzik ile tedavi edilip Hristiyanlar ve kadınlar için de ayrı bölümlerinin mevcut olduğu anlatılmaktadır (Şehsuvaroğlu, 1971: 831-841; akt. Cantay, 2014).

Edirne Darüşşifası (II. Beyazıd Külliyesi); Osmanlı padişahlarından Fatih Sultan Mehmet'in oğlu olan Sultan II. Beyazıd'ın Edirne'de sarayın mimarı olan Hayrettin Bey'e 1484-1488 yıllarında (Gezer, 2020: 42) Tunca Nehri kenarına yaptırdığı Darüşşifadır. Mimar Hayrettin'in bu yapıyı inşa ederken, bina akustiğinin düşünülerek yapıldığını ve müzik ile tedavinin ön planda olduğunu görmekteyiz.

Osmanlı Dönemindeki bir diğer önemli darüşşifa ise Süleymaniye Tıp Medresesi ve Darüşşifasıdır. Kanuni Sultan Süleyman'ın Süleymaniye Külliyesinin bünyesinde 1553-1559 yıllarında inşa ettirdiği Tıp Medresesi Osmanlı döneminin tek ve ilk tıp medresesi olarak bilinmektedir. Burası Darü't-Tıp olarak da anılmaktadır (Zorlu, 2002: 25). Bu külliye de darüşşifa ile tıp medresesinin karşı karşıya olduğu eğitimde ise usta-çırak ilişkisinin hâkim olduğu bilinmektedir (Sarı, 2019: 370). Medresede Katipzade Mehmet Refi Efendi, hekimbaşı olarak da Gevrekzade Hafız Hasan Efendi gibi devrinde en önemli kişiler öğretmenlik yapmışlardır. Şifahanede ise Hekimbaşı olarak Hasan Efendi, Şanizade Ataullah Efendi gibi başhekimler çalışmışlardır. Burada öğretmen olmak için saraya hekimbaşı olabilecek bir bilgi birikimine sahip olmak gerekmektedir (Giray, 2008: 47).

Dünyanın pek çok yerinde müziğin tedavi edici etkisi gözlemlenmiştir. Aristoteles, müziğin ruhsal tutkuların dillendirilmesidir görüşüne sahiptir.

Dinlenen müziklerin insanların ruh durumlarını etkiledikleri kabul edilmiştir. Dinlenen iyi müziklerin insanlarda iyi duyguları uyandırdığı buna ise Etnos etkisi denildiği bilinmektedir (İlyasoğlu, 2001: 6). Eski Çin'in en ünlü filozofu olan Konfüçyüs ise müziğin insanların iletişimlerini bile etkilediğini, sakin müziklerin insanları sükûnete erdirirken, gergin müziklerin de insanları huzursuz ettiğini savunmuştur. Eski Mısır'da ise tıp ne kadar gelişmiş ise müziğinde bu doğrultuda geliştiği ve tıp ile müziğin beraber kullanılıp insanların ameliyat öncesi müzik ile sakinleştirildiği anlatılmaktadır. Ortaçağ Avrupa'sında ise insanları tarantula adını verdikleri böceğin ısırması ile kendilerinden geçtikleri bu duygu durumundan kurtulmak için bazı müzik türlerini dinlettikleri ifade edilmiştir (Çoban, 2020: 35). Görüldüğü üzere tarihin her döneminde var olan her medeniyet bir şekilde tedaviyi müzikte bulmaya çalışmışlardır. Böylelikle müzik artık bir tedavi aracı olarak görülüp kliniğe girmeyi başarmıştır. Müzik tedaviyi kliniğe ilk kez sokan kişi ünlü nörolog olan Philippe Pinel'dir. 1792 yılında Fransa da yaşayan Pinel'e, ihtilal komitesi tarafından akıl hastalarının bulunduğu iki kilisedeki bu hastaları dışarı çıkartıp ayaklarının bağlı olduğu zincirleri kırma izni verilmiştir (Güvenç, 1985: 12).

1900'lü yıllara gelindiğinde müzikle tedavi ve bu tedavinin klinik olarak uygulanmaya başlanması sınırlı ve kapalı bir yapıya sahiptir. Ancak 1900'lü yılların sonralarına doğru bu anlamda önemli gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. 20. Yüzyılın başlarında ise bu anlamda çalışmalar önem kazanmaya başlamıştır. "*Agusta Vescelius, Isa Maudllesen ve Harriet Ayer Seymour, müzikle tedaviyi kliniğe sokmaya çalışmışlardır*" (Davis, 1993, akt. Sezer, 2019: 38-39). Müzikle tedavi alanında Amerika'da ilk adımı atan kişi Dr. Willer Van de Wall olarak bilinir. Dr. Wall 1920 yılında New York'da hastanelerde ve hapishanelerde insanların müzikle sakinleştiğini tespit etmiştir (Gezer, 2020: 107).

20. yüzyılda insanlar özellikle müziğin iyileştirici ve rehabilite edici yönü üzerinde durmuşlardır. II. Dünya Savaşından sonra yaralı olan askerleri tedavi ederken hastanelerde müzik dinletmişlerdir (Arlı, 2015: 2). Amerika ve Avrupa'da savaştan yaralı kurtulan askerlerin müzik dinletilerek ruhsal anlamda da iyileşme sergiledikleri gözlemlenmiştir. Müzikle tedavi artık bir bilim olarak kabul edilmenin ötesinde psikoloji, tıp, psikoterapi gibi pek çok disiplin ile de ortak çalışan bir alan haline dönüşmeyi başarmıştır. Bir psikolog ve aynı zamanda müzikle tedavi konusunda çalışmaları olan Kenneth Altshuler, 1938 yılında Detroit Eloise Hastanesinde müzikle tedavi programını uygulamaya başlamış ve bunu zihinsel engelli insanlar üzerinde denemiştir. Tedavide uyguladığı metotları ve tedavi programını geniş gruplara hitap edecek şekilde birleştirmiştir (Davis, 1993, akt. Sezer, 2019: 38). Müziğin insan üzerinde bulunan çok yönlülüğü sayesinde tedavi amaçlı kullanılmaya başlanmış özellikle şizofreni gibi rahatsızlıklarda sıklıkla kullanılan bir yöntem haline dönüşmüştür. Müzikle tedavi alanı bu anlamda depresyon, kronik hastalıklar ve ağrılar, tansiyon hastaları, migren, zihinsel

rahatsızlıklar ve madde bağımlıları gibi pek çok alanda tedavi amacı ile kullanılmaya başlanmıştır (Gezer, 2020: 13).

Her medeniyette müziğin tedavi amaçlı kullanıldığı görülmüştür. Özellikle Türk İslam medeniyetlerinde Darüşşifa olarak adlandırılan bu yerlerde müzikle tedavi yöntemleri denenmiştir. Orta Asya Türklerinden beri Selçuklu ve Osmanlı Türklerinde de müzikle tedavi geleneği devam etmiştir. Daha sonra bu alandaki çalışmalar, tıp dünyasında yapılan klinik çalışmaların temelini oluşturmuştur (Gezer, 2020: 86). Günümüzde ise Türkiye’de geleneksel anlamda bu çalışmaları yürüten bazı kurum ve kuruluşlar mevcuttur. Bu kurumlardan en önemlilerinden birisi ise TÛMATA Grubudur.

TÛMATA grubunun kurucusu olan Rahmi Oruç Güvenç, 1948 yılında dünyaya gelmiştir. İlk müzik eğitimine ortaokul yıllarında keman ile başlamış daha sonra ud, ney, tanbur ve rebab enstrümanlarını da ekleyerek devam etmiştir. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniğinde Müzikle tedavi alanında klinik psikoloji doktorasını tamamlayarak Türkiye’deki tek uzman olmuştur. Bu dönemde Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde Türk Musikisini Araştırma ve Uygulama Merkezi’ni kurarak “Türk Musikisi Tarihi ve Türk Tedavi Musikisi” isimli bir kitap yayınlamıştır. Hocası Prof. Dr. Ayhan Songar emekli olunca Cerrahpaşa Tıp Fakültesi görevinden ayrılıp Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsüne Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma Biriminde öğretim üyesi olarak görevine başlar ve buradan emekli olur (URL-1).

Resim 1: Rahmi Oruç Güvenç

Rahmi Oruç Güvenç, literatürde Türkiye’de müzikle terapi alanında deneysel çalışmayı yapan bilim insanıdır. Çalışmalarında müzikle tedavinin tarihsel gelişimine değinmiş ve daha sonra deneysel olarak anksiyete nevrozu olan bireylerin müzikle tedaviden ne düzeyde etkilendiğini ölçmüştür. 22 hastaya dört tür müzikten oluşan seanslar yapmış sonuç olarak Asya temelli basit bir pentatonik melodi üzerine tatlı ve yumuşak emprovize müziğin ve ney taksiminin faydalı olduğunu görmüştür (Güvenç, 1985: 52).

Resim 2: Tümata'nın yaptığı bir etkinlik ile ilgili görsel

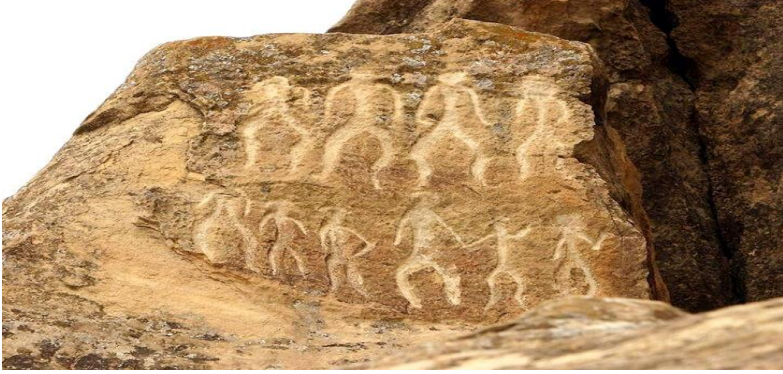
1976 yılında Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma Grubu olarak kurulan bu grubun amacı müziğin tedavi amaçlı kullanılması ve eski Türklerde 6000 yıllık bir geçmişe sahip olan bu kültürü yaşatmaktır. Özellikle Altay Türk kültürünün MÖ 3000'li yıllardan itibaren bu kültürün oluşmasında önemli rol oynadığı arkeolojik kalıntılardan elde edilen bulgularla ortaya çıkmıştır. Rahmi Oruç Güvenç, TÜMATA grubunu kökleri çok derinlere giden bu kültürümüzü ve kültürümüze ait olan repertuar, icra şekilleri, danslar, kıyafetler ve buna benzer modern tıpta yeniden keşfedilen müzik terapinin uygulama malzemeleri faaliyet konuları içindedir. Bu konuların bütünlüğünü sağlamak amacıyla üç yüzden fazla otantik Türk musikisi aletini toplamış ve bir müze oluşturmuştur. Rahmi Oruç Güvenç aynı zamanda bu unutulmuş çalgıları gün yüzüne çıkartmak, orijinaline en yakın şekliyle bu çalgıyı yapmakla kalmamış aynı zamanda bu çalgıların nasıl icra edilecekleri konusunda da çalışmalarda bulunmuştur (URL-1).

Resim 3: Tümata'nın yaptığı bir etkinlik ile ilgili görsel

Bununla birlikte TÜMATA grubunda Rahmi Oruç Güvenç tarafından verilen seminerler bu grubun en önemli çalışma alanlarından biridir. Bu seminerlerde ise işlenen iki önemli konu mevcuttur. Bunlardan ilki Türk

Müzik ve Hareket Terapisi, diğeri ise insanlığın yüksek değerleri konularıdır. Türk Müzik ve Hareket Terapisinde ön plana çıkan; Baksı Dansıdır. Günümüzde Kazak, Kırgız ve Altay Türklerinde hala yaşayan Baksı Dansı, Karacorga veya baksı tedavi seansı olarak bilinen bu seans, baksının dua ile Ataruhu'na iltica etmesiyle başlar. Baksı dansında hedeflenen trans ve bu trans ile ata ruhuyla bağlantı kurmaktır. Bunun için vücuttaki manevi enerjiyi çalışır hale getirip derece derece yükseltmek gerekir. Adı geçen at yürüyüşünü temel alan ve günümüze kadar gelebilmiş tedavi dansı örneği olan Karacorga'nın (baksı dansı) benzer örneklerini Azerbaycan Gobustan kayalıklarındaki figürlerde görmekteyiz ki, bu da bu geleneğin 12.000 yıl öncesine kadar uzandığına dair önemli bir belgedir. Günümüzde Baksı dansı, Rahmi Oruç Güvenç ve öğrencileri tarafından, Türk müzik ve hareket terapisi geleneğinin bir parçası olarak aktif müzik terapi seanslarında kullanılmaktadır (URL-1).

Resim 4: Azerbaycan Gobustan Kayalıklarında Büyük Taş Bölgesinde mistik töreni yansıtan panonun görüntüsü.

Bir diğeri ise İmaj Terapidir; "Doğaçlama (emprovize) bir müzik eşliğinde zihindeki olumsuz kalıpların, duyguların salıverilmesi amaçlanmaktadır". Katılımcıların uzanarak dinlenme modunda iken çalışmanın gerçekleşme şeklidir ve reseptif bir terapi şeklidir. Seans sonrasında yapılan kısa sözlü sorgulama ve paylaşımlarda çok farklı renklerde, şekillerde imgelere, metafizik boyutta algılara ve algı açılımlarına tanık olunur. Bu çalışma sonucunda insanın zihninde olumsuz yerleşen verilerin terk edilmesi hedeflenmektedir (URL-1).

Makam Müziği ile Reseptif Terapi ise uyguladıkları bir diğeri terapi şeklidir. Makam müziği kökleri dünya coğrafyası üzerinde çok geniş bir alana yayılmış olup Türk Müziğinin de önemli bir kültür unsurudur. Geçmiş dönemlerde de müzikle tedavi yerlerinde bazı makamlar dinletilerek insanların tedavi edildikleri kayıtlara geçmiştir. Reseptif bir terapi şeklidir ve Rahmi Oruç Güvenç'in bu anlamda çalışmaları da mevcuttur. Pentatonik Müzik ile Reseptif Terapi ise uyguladıkları bir diğeri terapi şeklidir. Pentatonik müzik yani beş sesli müzik, köklerimizde var olan bir müzik formudur. Rahmi Oruç Güvenç Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma misyonu ile ilgili birçok araştırma inceleme ve derleme gezileri yapmıştır.

Pentatonik müziği özellikle emprovize (doğaçlama) olarak uygulanmasını tavsiye etmiş ve uygulamalarında bu yolu benimsemiştir. Örnek bir uygulama olarak doğaçlama ses kaydından oluşan albümü bulunmaktadır (URL-1).

Türklerde müzikle tedavi geleneğinin temsilcilerinden biri olan TÛMATA (Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma) grubunun çalışmaları ile ilgili güncel verilere grubun kişisel web sayfasından ulaşılabilmektedir. Kurumun web sayfasında grup ile ilgili tanıtım, amaç ve çalışmalarının yer aldığı içeriklerin genel kapsamda olduğu, derinlemesine bir içeriğe sahip olmadığı görülmektedir. Yine bu konu ile ilgili var olan akademik literatüre bakıldığında ise kapsamlı çalışmaların az olduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışmanın problemi TÛMATA grubunun faaliyet ve çalışmaları ile ilgili güncel durumu derinlemesine ortaya koymaktır. Güncel durumun tespit edilmesinde TÛMATA grubu kurum yöneticisinin görüşüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda araştırmada TÛMATA (Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma) grubunun kuruluşu, amacı, faaliyetleri hakkında kurum yöneticisinin görüşleri nelerdir? sorularına yanıt aranacaktır. TÛMATA grubunun kuruluş serüveni, gerçekleştirdiği geleneksel müzikle tedavi süreci ve aşamaları, geleneksel müzikle tedavide çalışan uzmanların kimler olduğu ve görevleri, müzikle tedavide kullanılan materyallerin neler olduğu, müzikle tedavide yaşanan sorunların neler olduğu, Rahmi Oruç Güvenç'in müzikle tedavideki yaklaşımı, Rahmi Oruç Güvenç'ten sonra TÛMATA grubunun çalışma anlayışındaki değişimler ve güncel durumunun ne olduğu yönünde alt başlıklar araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

Bu çalışmada TÛMATA yöneticisi ile yapılan görüşme neticesinde grubun faaliyet ve işleyişi hakkında elde edilen veriler, geleneksel müzikle tedavi geleneğinin günümüzde nasıl sürdürüldüğü konusuna ışık tutması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca çalışma sonuçlarının günümüzde bir bilim dalı olan müzik terapi alanının gelişimine bir katkısı olup olmadığı konusuna veri sunacağı düşünülmektedir.

1.Yöntem

Bu araştırma, nitel yaklaşımla yürütülen betimsel bir çalışmadır. "Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı ve olayların algılanma-sının doğal bir şekilde ortaya konulmasına yönelik bir sürecin uygulandığı araştırmalardır" (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Çalışmada TÛMATA grubu hakkında derinlemesine veri toplamak için uzman görüşüne ihtiyaç duyulmuş ve bu doğrultuda çalışmada derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır.

Derinlemesine görüşme, araştırılan konular üzerinde detaylı ve bütün boyutlarını ele alan açık uçlu sorulara yer verilen bir görüşme tekniğidir. Nitel araştırmalarda kullanılan derinlemesine görüşme tekniği, sosyal dünyadaki görünen birçok olgu, süreç ve ilişkinin görünen kısmından ziyade

ayrıntılarda gizlenmiş olan gerçeği anlamaya imkân veren bir veri oluşturma sürecidir. (Tekin ve Tekin, 2006).

Nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanıldığı çalışmalar bakımından, genel olarak küçük bir örnek grubu üstünde uygulanmaktadır. Bazı durumlarda ise araştırmacının isteği doğrultusunda yaptığı çalışma yönünde (n=1) kişi üzerinde de gerçekleştirilebilir. Bu tür durumlarda elde edilen sonuçların evrene genellemesi gibi bir durum söz konusu olmadığı için, örneklem seçiminde istatistiksel temsil edilebilirlik yerine örneklemin daha bütünsel, derinlemesine ve bağlamında anlaşılmasına ilişkin yönelim söz konusudur (Türnüklü, 2000: 548). Görüşme gibi nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı bilimsel çalışmalarda örnekleme dair çok sıkı kurallar bulunmamaktadır. Örneklemin sayısı, ne öğrenilmek istendiğine, çalışmanın amacına, neyin daha fazla kullanışlı ve güvenilir olduğuna ve son olarak da sahip olunan kaynak ve zaman içinde nelerin yapılabileceğine bağlı olarak değişiklik gösterebilir (Platton, 1990, akt.; Türnüklü, 2000: 548). Araştırma kapsamında oluşturulan görüşme formu TÛMATA grubu yetkilisi Andrea Azize Güvenç tarafından cevaplanmıştır.

Andrea Azize Güvenç, 1982 yılında Lippoldsberg'te Staatlich anerkannte Schule für Ergotherapie (Ergoterapist) lisans eğitimini tamamlamıştır. Rahmi Oruç Güvenç'in eşi olan Andrea Azize Güvenç, Rahmi Oruç Güvenç ile birlikte 1999 yılından itibaren dünyanın pek çok yerinde çalışmalara katılmıştır. Rahmi Oruç Güvenç'in vefatından sonra TÛMATA grubunun çalışmalarının devam etmesinde yetkili olarak bulunan Andrea Azize Güvenç, halen bu çalışmalara devam etmektedir. TÛMATA'nın güncel durumu ile ilgili görüşlerine başvurduğumuz Andrea Azize Güvenç ise bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu çalışmada yer alan yetkilinin çalışmanın probleminin çözümünde geniş bir görüş zenginliği kazandıracağı düşünülmüştür.

Rahmi Oruç Güvenç ile birlikte Andrea Azize Güvenç'in TÛMATA grubu olarak gerçekleştirdikleri etkinliklerden bir fotoğraf aşağıda yer almaktadır.

Resim 5: Rahmi Oruç Güven ve Andrea Azize Güvenç ile Müzikterapi Etkinliğinden Bir Görüntü

Araştırmada kullanılan veri grubu derinlemesine görüşme ile ele alınmıştır. “Bu tarz yapılan görüşmeler doğrudan, genel, objektif gerçekleri ortaya koymak ya da hipotezi test etmek gibi bir amaçlamamakla birlikte, araştırmacıya görüşme yapılan kişinin tecrübelerini anlaması yoluyla, çalışması için gerekli sonuçları çıkarmasına yardımcı olur.” (Tekin ve Tekin, 2006: 103).

Çalışmada mevcut durumu açıklamak için araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış 12 açık uçlu sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Formun hazırlanmasında TÛMATA grubunun Kuruluş serüveni, gerçekleştirdiği geleneksel müzikle tedavi süreci ve aşamaları, Geleneksel müzikle tedavide çalışan uzmanların kimler olduğu ve görevleri, müzikle tedavide kullanılan materyallerin neler olduğu, müzikle tedavide yaşanan sorunların neler olduğu, Rahmi Oruç Güvenç’in müzikle tedavideki yaklaşımı, Rahmi Oruç Güvenç’ten sonra TÛMATA grubunun çalışma anlayışındaki değişimler ve güncel durumunun ne olduğu yönünde alt başlıklar dikkate alınmıştır.

“Çözümlemeler nicel çalışmalara göre daha az yapılandırılmış, daha çok açıklayıcıdır.” (Edmunds, 2000, akt. Çokluk vd. 2011: 105). Görüşmeden elde edilen cevaplar incelenmiş ve anlam bütünlüğü bozulmadan akademik dile uygun hale getirilmiştir. Veriler bu hali ile tekrar yetkiliye gönderilmiş ve onay alınmıştır. Elde edilen veriler çalışmaya olduğu gibi eklenmiştir.

2.Bulgular

Bu bölümde TÛMATA (Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma) Grubundan Andrea Azize Güvenç (KK-1) ile yapılan görüşmeden ulaşılan bulgulara sırasıyla yer verilmiştir.

1.Kuruluş serüveninizden bahseder misiniz?

TÛMATA grubu 1976 yılında Dr. Rahmi Oruç Güvenç tarafından kurulmuştur. Bu grubun kuruluş amacı, Türklerin kültürel mirası olan şifacılığı veya tedavi ediciliği korumak ve keşfetmektir. Dr. Rahmi Oruç Güvenç bir müzisyen bir psikolog olarak, eski melodilerin, ritimlerin, bestelerin, dansların ve hareketlerin iyileştirici güçlerindeki çok zengin potansiyeli fark etmiştir. Bu doğrultuda, eski kültürü canlandırmayı ve geleneksel şifa bilgisini insanlara yeniden ulaştırmayı hedeflemiştir.

2. Gerçekleştirdiğiniz geleneksel müzikle tedavinin geçmişten günümüze süreci nasıldır?

Müzik terapisti ve psikolog olarak görev yapan Dr. Güvenç, modern rejeneratif tıbbın (iyileştirici tıp) kombinasyonu ve ADM (Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisi) entegrasyonuna odaklanmıştır. Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisi (ADM), Orta Asya Halkının eski müzikleri ile dansları ve hareketlerini kapsamaktadır. 1990'ların başında Almanya'dan ve daha sonra Avusturya'dan ünlü araştırmacı ve doktorlardan bu konu ile ilgili büyük destek almıştır. İlk olarak Avusturya'da altı yıllık bir eğitim

kursu oluşturularak bu kurslardaki derslerde temel bir repertuar ve farklı temel enstrümanlar öğretilmiştir. Bunun devamında ise, Heidelberg Üniversite Hastanesinde hem personeller hem de danışanlar için sık sık konserler verilmiştir. Aynı şekilde Badenweiler, Münster, Frankfurt ve Berlin’de de konserler verilmiştir. Türkiye’de ise Ankara Gazi Üniversitesi’nde, İstanbul Medipol Hastanesi’nde bu alanda çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

3. Geleneksel müzikle tedavide çalışan uzmanlar kimlerden oluşmaktadır ve görevleri nelerdir?

Doktorlar, psikologlar, ergoterapistler gibi sağlık alanında çalışanlar ile müzisyenler, ressamalar gibi sanat alanında çalışan kişiler de uzman olarak görev yapmaktadır. Burada ebru, hat, minyatür gibi geleneksel sanatlar ile şiir, dans ve hareket gibi diğer sanat dallarını içeren eğitimler de yer almaktadır. Bu eğitimlerin içeriğinde ise İbni Sina’nın tıbbi bakış felsefesinin yanı sıra Doğu’nun diğer felsefelerine ilişkin içgörüler de yer almaktadır. Buna ek olarak; frekansların, titreşimlerin, salınımların ve rezonansın etkinliği ile ritüeller eklenmektedir.

4. Müzikle tedavide kullandığınız çalgılar ve materyaller nelerdir?

Ney, dombra, rebab, kopuz, ud, ceng, davul gibi ana çalgılar kullanılmaktadır. Su ve insan sesi etkin olarak yer almaktadır. Bu çalgılara pentatonik flütler, kılkopuz, şankopuz (gubuz), rübab (koçkarca), deniz kabukları gibi çeşitli çalgılar da eşlik etmektedir. Aynı zamanda müzik terapistinin hangi çalgı aletini tercih ettiği de önemlidir. Ayrıca danışanların ihtiyaçlarına göre çeşitli çalgılar da kullanılmaktadır. Eğer çocuklar ile çalışılacak ise su kapları, her türlü top ve trombolin de kullanılabilir.

5. Müzikle terapide,

a. Danışanların yaşadığı sorunlar genel olarak nelerdir?

Stres, kronik ağrı, duygusal problemler danışanların yaşadığı genel sorunların başında gelmektedir. Son dönemde ise yoğun bakım Covid hastaları oluşturmaktadır ve problemlerinin korku olduğu görülmektedir.

b. Danışanlara etkisi nasıl ölçülmektedir?

Müzikle terapinin danışanlara etkisi; röportaj, gözlem, durum çalışmaları ile ölçülmektedir. Elektrokardiyogramın (EKG) doğrudan gözlemlenmesi, kan basıncı okuma, darbe teşhisi, cilt direnci ölçümü gibi ölçüm verileri de yararlanılan yöntemler arasındadır.

c. Danışan dönütleri genel olarak nasıldır?

Reseptif müzik terapisine veya aktif müzik terapisine bağlı olarak tanımlanmış bir duygu vardır. Esenlik duygusu derin bir rahatlama ile kendini gösterir ve devamında bir noktaya ulaşır. Bu da öz-farkındalık ve öz-yansıtma duygusunu içinde barındırır. Müzik

terapi çalışmalarının sonucunda danışanların yüksek derecede iyileşme potansiyeline ulaştığı gözlenmektedir.

6. İlk kurulduğunda kullanılan müzikle tedavi yöntemleri ile günümüzde kullanılan yöntemler arasında farklılıklar varsa nelerdir?

Buna cevap vermek zor çünkü eğitimi yapan herkes farklı bir profesyonel alanda çalışıyor. Dr. Güvenç'in eğitim konseptinin (eğitim sisteminin) iyi yanı, daha sonra özellikle kendi çalışma alanınızda uygulayabileceğiniz geniş bir bilgi tabanı edinmenizi sağlamaktadır. Bu bilgi tabanının en önemli noktası ise danışan merkezli olmasıdır. Müzikle tedavi de dinletilecek müzik danışanın özgeçmişi dikkate alınarak özenle seçilmektedir. Müzik eğitiminde odak noktası doğaçlama olduğundan, bu durum terapistlere geniş bir uygulama alanı ve hastaya özel olarak nasıl yanıt verileceği konusunda kapı açmaktadır.

7. İlk kuruluş zamanından bugüne kadar geçen süredeki belirlenen hedeflerin gerçekleştirilme durumu sizce nasıldır?

a. Kullanılan fiziki ortam açısından,

ADM (Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisi) Avrupa'ya geldiğinde pek bilinmiyordu. İlk başlarda bu konuya ilgi duyanlara temel kurslar düzenlendi. Gün geçtikçe birçok insan konuya ilgi duyarak bu eğitimleri almaya başladı. İlginin artmasının nedenlerinden biri müzik alanının tıp, psikoloji, felsefe gibi farklı disiplinler ile ilişkilendirilebilmesi ve bu konuların insan maneviyatını içeren duygu ve düşünceler ile örtüşebilmesiydi. Daha sonra Almanya, İspanya, Avusturya ve İsviçre'de dernekler kuruldu. Bu süreçte ADM'nin eğitim ve uygulama içeriklerinin geliştirilmesine yönelik revizyonlar yapıldı. Kliniklerdeki gerçekleşen konserler, seminerler, konferanslar ve aktif çalışmalar sayesinde Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisi (ADM) yavaş yavaş daha iyi tanınır hale geldi. Kursların sayısı ve niteliği arttırıldı. Dr. Güvenç'in eski öğrencilerinden ikisi şimdi Türkiye'deki önemli müzik terapi kurumlarına başkanlık etmektedirler.

b. Müzikle tedavi süreci ve işleyişi açısından,

Müzik terapi antik dönem tıbbın bir parçası olarak görülürken günümüzde ise birçok sağlık sistemine bağlıdır ve tedavilerin bir parçası durumundadır. Antik Doğu Müziğinin olumlu etkileri 40 yılı aşkın süredir gözlenmektedir. İnsanlar üzerinde fiziksel, duygusal ve ruhsal etkileri olduğu görülmektedir. Danışanların müzikle tedavinin kendilerinde gözlemlenebilir düzeyde bir etkisi olduğu yönünde dönütler vermesi insanların bu konu üzerindeki merakını arttırmıştır. Bunun sonucu olarak da müzik, frekans ve titreşimin ne olduğu şeklinde birçok soru ile birlikte beden, zihin ve ruh ilişkisi sorgulanmaya başlamıştır.

c. Eğitim olanakları açısından,

Müzik terapi birimleri birçok Avrupa ülkesinin sağlık sisteminde kurulmuştur. Hastaneler, huzurevleri, psikosomatik klinikler, psikiyatri klinikleri, bütünleştirici kurumlar gibi kurumlar müzik terapistlerini istihdam etmektedir ve buraları finanse etmektedir. Müzik terapistleri de bağımsız uygulamalarda çalışmaktadırlar. Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisi (ADM) Almanya, Avusturya, İspanya ve İsviçre'de sağlam temellerle kök salmıştır. Buralarda çalışan pek çok insan bulunmaktadır ve daha da fazla olacağı umulmaktadır. Türkiye'deki durumu net olarak değerlendiremem de müzik terapisinin giderek daha fazla mülteci, savaş mağduru ve travmatize olmuş insan için önemli bir rol oynayacağı umulmaktadır.

Biz ise üç yıl kadar önce iki müzik terapisti arkadaşımınla birlikte "Müzikterapi Karavanı" olarak adlandırdığımız bir proje başlattık. Bu proje kapsamında şehirden şehre başarıyla seyahat ettik. Maalesef Corona nedeniyle bu projeyi durdurmak zorunda kaldık. Buna rağmen Türkiye de müzik terapi ilgi görmektedir ve bu bize ümit vermektedir.

8. Dr. Rahmi Güvenç'in Türk müziği ve hareket terapisi hakkındaki yaklaşımı nasıldır?

Dr. Güvenç, beden, zihin ve ruhun birliği şeklindeki kadim paradigmayı ve kendilerini güzellik ve uyum içinde ifade eden evrensel kozmik yasalar teorisini takip etmiştir. Aynı zamanda bilim ve sanat ile güçlü bağları olan müzik terapi, gelişmiş ve rafine bir sezginin yanı sıra bilimsel araştırma için gerekli temelleri gerektirir. Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisi (ADM), yaratıcı bir gücün tezahürüdür ve danışana bir yaşam akışının parçası olma hissini vermek ister. ADM, 300'ün üzerinde farklı makam, arşetipikal hareketler, eski şifa dansları, doğa ile temastan oluşan karmaşık bir sisteme dayanmaktadır. Bir müzik terapistinin etik, sorumlu ve yüksek nitelikli yaşaması beklenir. Terapinin hedefi olarak danışan, hayati bir yaratıcı enerji akışı içinde güvende olduğunu keşfedebilmeli ve deneyimleyebilmelidir.

İlk cümlede bahsettiğim paradigma ve evrensel kozmik yasaları daha açıklayıcı şekilde ifade etmem gerekirse, evrendeki her şey bir uyum içindedir ve evrensel kozmik yasaları takip eder. Evrende gerçekten var olan her şey ilahi bir düzeni izler ve muazzam bir uyum vardır. Yaşamlarımızda mükemmelliği ve ilahi düzeni tezahür ettirmek için projeksiyonları değiştirmemiz gerekir. Kozmik yasalar, tüm evrenin işleyişini yöneten doğal, evrensel ve değişmez yasalardır. Kozmosu oluşturan tüm varlıkları doğrudan etkileyen kalıcı yasalardır. Arap-Türk kültürlerinin müzik terapi tarihlerine bakıldığında şifa veren sestir. Ses, terapötik etkinin gerçek taşıyıcısı olarak kabul edilir. Pisagorcular ton aralıklarının sayısal oranlarda ifade edilebileceğini keşfetmişlerdir. Bundan elde edilen verilerin geniş

kapsamlı sonuçları vardır. Bir bilim olarak müzik, evrenin yasalarını ve insanın doğasını açıklamaya hizmet eder. Evren, Müzik ve İnsan hakkında daha fazla bilgi için, "Türk Müziği Terapisi" Bütünsel Bir Tıbbi Yaklaşımı için Ders Kitabı Dr. Michael Bachmaier'in kitabına bakınız.

9. Dr. Rahmi Güvenç'in Geleneksel tedavi yönteminde altını önemle çizdiği noktalar nelerdir?

Kutupluluk evrensel bir gerçektir (yasa). Kozmosun tezahürüne aittir. Kişi yaşadığı yerde fiziksel-psiko-ruhsal boyut ve mümkün olan en büyük denge durumunu arar. Müzik, neşe-acı, heyecan-keder, güven-korku, çekim-savunma, aşk-nefret gibi kutupları düzenlemeye yardımcı olabilir. El Farabi diyor ki: Ruh zayıfladığında beden hastalanır ve beden zayıfladığında ruh hastalanır. Her ikisi de buna uygun frekanslar aracılığıyla dengeye getirilebilir. (Renkler, kokular, şiir, sağlıklı yemek ve müzik). Ritimler sağlık için önemli bir faktördür. Vücudun kendi ritimleri bozulursa, bu hastalığa yol açabilir. Bu, Doğu'nun sağlık evlerinde de biliniyordu. Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisinde (ADM) iyileştirici ritimler çalmak ve böylece vücudun kendi ritimlerini harekete geçirmek ve stabilize etmek bir hedeftir.

Bu felsefeden yola çıkarak; her insandaki yenilenme potansiyelini teşvik etmek Dr. Rahmi Oruç Güvenç için önemlidir. Hem aktif hem de reseptif terapide, çatışma odaklı önermelere değil denge ilkesine dayanmaktadır. Danışan, ADM'de fizyolojik, psikolojik ve ruhsal boyutunda mümkün olan en büyük denge boyutuna yönlendirilir ve stabilize edilir. Buradaki temel ilke kayıp uyumu yeniden sağlamak ve zıt kutuplar arasında bir denge yaratmaktır. Bunun için dikkat edilecek pek çok koşul mevcuttur örneğin geçmişte günün saati ve iklim koşulları bile hesaba katılırdı. Bugün ise kısmen de olsa tedavide bu koşullara dikkat edilmeye özen gösterilmektedir.

10. Dr. Rahmi Güvenç'ten sonra bu grubun çalışma anlayışındaki değişimler nelerdir?

Dr. Rahmi Güvenç'in öğrencilerinin çoğu öğrendiklerini en iyi şekilde devam ettirmeye ve kendilerini daha da yetiştirmeye çalışmaktadır. Dr. Güvenç'in öğretileri aracılığıyla açtığı o kadar çok öğrenme alanı ve konu var ki, bu anlamda hepimiz öğrenme konusunda birbirimiz ile iletişim içerisinde ilerlemekteyiz.

Son dönemde Covid salgını nedeni ile çalışmalarda büyük eksikliğini hissettiğimiz şey bir araya gelememek ve danışanlar ile paylaşımında bulunamamaktır. Bu birliktelik hissi başka bir his ile kıyaslanamayacak kadar önem arz etmektedir.

11. TÜMATA'nın gerçekleştirdiği etkinlik ve çalışmalar göz önüne alındığında ulusal ve uluslararası düzeyde görünürlüğü sizce nasıldır?

ADM (Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisi) adı, oluşumunun başlangıcında çok tartışıldıktan sonra kabul edildi. İngilizce ve Almanca konuşulan ülkelerde, Dr. Güvenç'e göre ADM terimi, uluslararası müzik terapisi literatüründe bilinmektedir. Türkiye'de bunun için farklı isimler kullanılmakla birlikte her zaman Oruç Güvenç adıyla anılmaktadır.

12. TÛMATA'nın müzikle tedavi ile ilgili ileriye dönük planlarından bahseder misiniz?

Dr. Güvenç'in yanında geçen 25 yılı aşkın ömrüm, bana bilgi ve bilgeliğin asla kurumayan sonsuz bir nehirden geldiğini öğretti. Bu öğretisi ile Dr. Oruç Güvenç'in ektiği tohumların bu dünyanın bahçelerinde yeşermesini diliyorum. İnşallah çiçek açarlar ve sağlam kök salarlar. İleriye dönük net bir şey söylemek zor ancak ADM ile olan deneyimlerim, daha fazla insanın şifa alanına girebileceğini ummamı sağlıyor.

Sonuç

Bu bölümde Andrea Azize Güvenç ile yapılan görüşmeden ulaşılan verilerin sırasıyla değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Görüşmenin 1. Sorusuna yönelik TÛMATA grubunun Kuruluş serüveni ile ilgili elde edilen verilere bakıldığında, TÛMATA grubunun Türk halkının kültür mirasını keşfetmeye ve korumaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Dr. Rahmi Oruç Güvenç'in bu kültürü canlandırmak ve geleneksel şifa bilgilerini insanlara ulaştırmak için TÛMATA grubunun çalışmalarını bu amaç doğrultusunda şekillendirmiştir. Bu çalışmaların temel dayanağı müziğin bir şifa kaynağı olduğu anlayışıdır.

Görüşmenin 2. Sorusuna yönelik gerçekleştirdiğiniz geleneksel müzikle tedavi süreci hangi aşamalardan oluşmaktadır ile ilgili elde edilen verilere bakıldığında, Dr. Güvenç modern tıp ile Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisinin uyumuna odaklandığı çalışmalar yaptığı ve bu konuda bilimsel ve sanatsal etkinlikler vermek üzere davetler aldığı görülmektedir. Dr. Güvenç müzik ile tedavide gelen güncel anlayışının dışında modern tıp ile geleneksel tıp anlayışını harmanlamaya çalıştığı ve bu konuda hem ulusal hem de uluslararası düzeydeki uzmanlardan ve kurumlardan destek aldığı anlaşılmaktadır.

Görüşmenin 3. Sorusu olan TÛMATA grubunda görev alan uzmanların kimliklerinin ve görev yetkilerinin ne olduğu ile ilgili verilere bakıldığında, kurum bünyesinde çalışan eğitimcilerin farklı meslek gruplarında uzmanlığı olan kişilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Eğitimcilerin ortak özelliği ise şifa konusuna yakından ilgili olmalarıdır. Yapılan eğitimlerde plastik sanatlardan performans sanatlarına, geleneksel tıptan felsefeye kadar farklı sanat ve bilim alanlarını ele alan çalışmalara yer verilmektedir.

Görüşmenin 4. Sorusu olan TÛMATA grubunun müzik terapide kullandığı çalgı ve materyallerin neler olduğu ile ilgili verilere bakıldığında,

yapılan eğitim ve tedavilerde, insan sesinin ve geleneksel Türk çalgılarının ağırlıklı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Terapinin içeriğine ve danışan özgeçmişine bağlı olarak terapistin çalgı seçiminde değişiklikler yaptığı görülmektedir. Müzik terapi uygulamalarında kullanılan materyal ve pratiklerde danışan anamnezine/geçmişine dikkat edildiği bilinmektedir.

Görüşme formunun üç alt sorudan oluşan 5. Sorusuna yönelik olarak elde edilen verilere bakıldığında, 1. TÛMATA grubuna başvuran danışanların başvuru nedenlerinin ağırlıklı olarak stres, kronik ağrı ve duygusal problemleri olduğu görülmektedir. Bu nedenlerin terapi literatüründe de sık rastlanılan başvuru nedenleri olduğu (Ak, 2013: 223) söylenebilir. 2. danışanlara verilen terapinin etkisinin ölçülmesinde EKG, kan basıncı, vb. bir takım ölçüm cihazların kullanımının yanında terapist ve danışan görüşlerinin de alındığı çeşitli ölçüm araçlarının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Terapi sonrası kullanılan yöntem ve cihazlar uluslararası kabul edilmiş metotlar olduğu söylenebilir. 3. Danışanların terapi sonrası geri dönütlerinde ise genel olarak esenlik duygusuna bağlı olarak rahatladıkları ve öz farkındalıklarının değiştiği yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Andrea Azize Güvenç terapilerin danışanlar üzerinde bir yenilenme etkisi yarattığı görüşündedir. Müzikle tedavi süreçlerinde hasta dönütleri genel olarak veri altına alınmaktadır. Bu çalışmada da vurgulanan genel hasta dönütlerinin literatürde yer alan dönütler ile benzerlikler gösterdiği söylenebilir.

Görüşmenin 6. Sorusu olan ilk kurulduğunda kullanılan müzikle tedavi yöntemleri ile günümüzde kullanılan yöntemler arasında farklılıklar neler olduğu ile ilgili verilere bakıldığında, Dr. Güvenç'in eğitim konsepti, eğitimcilerin uzmanlık alanı ne ise ona göre uygulamalar yapılması ve bu uygulamalardan bir bilgi veri tabanı oluşturulmasıdır. Bu uygulamaların temelinde doğaçlama olduğu ve bu sayede zengin bir veri tabanı oluşturulduğu anlaşılmaktadır. TÛMATA grubunun kuruluşundan bu yana terapi yöntemlerinde değişiklik olmadığı fakat eğitimlerde elde edilen bilgi ve tecrübenin kayıt altına alınması ile çalışmalara anlamlı bir nitelik kazandırdığı anlaşılmaktadır.

Görüşmenin 7. Sorusu olan TÛMATA grubunun kuruluşundan bu yana var olan hedeflerin gerçekleştirilmesi ile ilgili olarak Dr. Güvenç müzikle tedavinin işleyişi ve eğitim olanakları açısından yaşamı süresince çalışmalarını ulusal ve uluslararası düzeyde etkin olarak sürdürdüğü görülmektedir. Dr. Güvenç sonrasında da bu çalışmaların devam ettiği ve yeni çalışmaların da üretildiği anlaşılmaktadır.

Görüşmenin 8. Sorusu olan Dr. Rahmi Güvenç'in Türk müziği ve hareket terapisi hakkındaki yaklaşımı ile ilgili olarak, Güvenç'e göre beden, ruh ve zihin bir bütünlük ve denge içinde olmalı, güçlü bir müzik terapi için sanatın ve bilimin temel yapıları bir arada ele alınmalı, Antik Doğu Müziği ve Hareket Terapisinde geleneksel öğeler ile zenginleştirilen bir müzik ve terapi anlayışına sahip olunmalı, Terapist mesleğin getirdiği sorumluluk ve

değerlere sahip olarak yaşamalı ve danışanların ise kendini terapiye bırakarak akış içinde olmalıdır. Dr. Rahmi Güvenç'in Türk müziği ve hareket terapisi hakkındaki yaklaşımı bize bu konuda ne kadar geniş ve derin bir bilgi ve görüşe sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın 9. Sorusu olan Dr. Rahmi Güvenç'in Geleneksel tedavi yönteminde altını önemle çizdiği noktalar ile ilgili olarak, "ruh ve beden", "beden ve ritim" uyumu ve dengesine dikkat çekmiştir.

Çalışmanın 10. Sorusu olan Dr. Rahmi Güvenç'ten sonra bu grubun çalışma anlayışındaki değişimlerin neler olduğu ile ilgili görüşlerine bakıldığında, Dr. Rahmi Oruç Güvenç en az 6.000 yıllık bir geçmişi olduğu düşünülen Türk müziğinin iyileştirici gücünü kabul etmiş ve bu yönde çalışmalar yürütmüştür. Türk müziği makamlarının insanın ruhuna iyi geldiğini düşünerek bu alanda çalışmalarda bulunmuştur. 300'ün üzerinde farklı makamdan oluşan repertuar, icra şekilleri, kıyafetler, dansları, dekorları ve aynı zamanda modern tıpta keşfedilen müzik terapinin uygulama malzemelerini kullanarak çalışmalarına yön vermiştir. Dr. Rahmi Oruç Güvenç bu alanda çalışmalarının pek çok yönü üzerinde özellikle durmuştur. Kendisinden sonra ise öğrencileri açılan bu kapıdan girdiklerinde öğrenmeyi ve öğrenmeye hala devam etmeyi sürdürmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır.

11. ve 12. alt amaca yönelik olarak elde edilen verilere bakıldığında, TÛMATA grubunun yaptığı çalışmalar ile artık uluslararası düzeyde de tanınırlık göstermekte ve Rahmi Oruç Güvenç adı ile bilinmektedir. Bu çalışmalar Rahmi Oruç Güvenç'ten sonra da devam etmiş ve gelişerek de devam etmesi üzerinde çalışmalar sürdürülmektedir. Asıl amaç ise bu çalışmaların sağlam kökler üzerinde daima çiçek açması ve daha fazla insanın şifa bulması yönündedir.

Tüm bu bilgiler ışığında Rahmi Oruç Güvenç'ten sonra da aynı çizgide ilerleme gösteren TÛMATA grubu geleneksel tedavi yöntemlerinin sürdürülebilmesi ve yaygınlaştırılması açısından önemli bir vizyona sahiptir. Bu doğrultuda yaptığı çalışma ve etkinliklerin yaygınlaştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Daha görünür olabilme açısından TÛMATA grubu etkinliklerini arttırmalı ve toplumla daha fazla iş birliği olan çalışmalara yer vermelidir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

Ak, A. Ş. (2013). *Avrupa ve Türk İslam medeniyetinde müzikle tedavi tarihi gelişimi ve uygulamaları*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Arlı, K. (2015). *Stres ve anksiyete için alternatif ve tamamlayıcı bir model olarak müzik terapi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Çavlu, D. (2019). *İstanbul'da yasal yetkinliği olan müzik terapi kurum ve kuruluşlarının incelenmesi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çoban, A. (2020). *Ruh ve beden sağlığı için müzik terapi*. 3. Baskı, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Çokluk, Ö. vd. (2011). Nitel bir görüşme yöntemi: Odak grup görüşmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 4(1), 95-107.
- Gençel, Ö. (2006). Müzikle tedavi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (2), 697-706
- Gezer, M. (2020). *Müzik terapisi ders notları*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Giray, H. S. (2008). *Çağlar boyu müzikle tedavi ve uygulandığı hastalıklar*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Güvenç, R. O. (1985). *Türklerde ve dünyada müzikle ruhi tedavinin tarihçesi ve günümüzdeki durumu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- İlyasoğlu, E. (2001). *Zaman içinde müzik başlangıcından günümüze örneklerle batı müziğinin evrimi*. 6. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karahan, S. (2006). *Tarihsel süreç içerisinde Türklerde müzikle terapi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özkul, K. (2020). Sivas Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası Bezemeleri. *Uluslararası İdil-Ural ve Türkistan Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 56-81.
- Sarı, N. (2019). Süleymaniye tıp medresesi Osmanlı medreseleri. *Osmanlı medreseleri: eğitim, yönetim ve finans*, (ed.: Fuat Aydın vd.), s.355-372. İstanbul: Mahya Yayıncılık.
- Sezer, F. (2009). *Müzikle terapinin sınav kaygısı, öfke ve psikolojik belirtiler üzerindeki etkisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Sezer, F. (2019). *Müzik terapi tarihi-etkileri model ve teknikler*. 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayınları.
- Somakçı, P. (2003). Türklerde müzikle tedavi. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 131-140.
- Şehsuvaroğlu, B. N. vd. (1984). *Türk tıp tarihi*, Bursa: Taş Kitapçılık.
- Tekin, H. H. - Tekin, H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(13), 101-116.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24(24), 543-559.
- Yıldırım, A. - Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 7. Baskı, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Zorlu, T. (2002). Süleymaniye tıp medresesi II, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 4(1), 65-98.

Sözlü Kaynaklar

KK-1: Andrea Azize Güvenç, Almanya 1957, Lippoldsberg'te Staatlich anerkannte Schule für Ergotherapie'de Lisans 1982, Ergoterapist (Görüşme: 07. 12. 2021)

Elektronik Kaynaklar

URL-1: <https://tumata.com.tr> (Erişim: 27.01.2021).

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

Etik Kurul Belgesi/Ethics Committee Approval: Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 10/11/2022 tarih ve 2022/10 no'lu toplantısında alınan 6 sıra sayılı kararı./ *Decision numbered 6 taken at the meeting of Kocaeli University Social and Human Sciences Ethics Committee dated 10/11/2022 and numbered 2022/10.*

Destek ve Teşekkür/Support and Acknowledgmeny: Bu çalışmanın verilerin toplanmasında değerli görüşlerinden yararlandığımız TÛMATA grubu yöneticisi ve TÛMATA'nın kurucusu Dr. Rahmi Oruç Güvenç'in değerli eşi Andrea Azize Güvenç'e teşekkür ederiz./ *We would like to thank Andrea Azize Güvenç, the director of the TUMATA group and the esteemed wife of Dr. Rahmi Oruç Güvenç, the founder of TUMATA, whose valuable insights were used to collect the data for this study.*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the authors regarding the research, authorship or publication of this article.*

Katkı Oranı Beyanı / Author Contributions: Saide Sezen: Çalışmanın tasarımı, literatürün taranması, verilerin toplanılması, analizi ve çalışmanın genel hatlarıyla yazılması aşamasında katkıda bulunmuştur. Ümit Kubilay Can: Çalışmanın tasarımı, dizaynı, makalenin organizasyonu ve seyrinin gözetimi ve belli başlı noktalarının yazımı aşamasında katkıda bulunmuştur. / *Saide Sezen: She contributed to the design of the study, literature review, data collection, analysis and writing the outline of the study. Ümit Kubilay Can: Contributed to the conception and design of the study, overseeing the organization and progress of the manuscript, and writing the main pointsof the manuscript.*